

MAHSULOT ISHLAB CHIQRARISH XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH VA SAMARADORLIKNI OSHIRISH ("NKMK" AJ MISOLIDA)

Yo'ldashov.M

*O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Biznes va
tadbirkorlik oliy maktabi*

Mamlakatni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarini belgilab bergan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning Oliy Majlisga qilgan Murojaatnomasi nafaqat respublikamizning o'zida katta qiziqish uyg'otdi, shu bilan birga davlatimiz rahbari tomonidan izchil amalga oshirilayotgan iqtisodiy siyosatning samaradorligiga yana bir bor ishonch hosil qilish imkoniyatiga ega bo'lgan xorijiy tahlilchilar uchun chuqur o'rganadigan mavzu bo'ldi. Qisqa muddatlarda amalga oshirishi rejalashtirilgan asosiy strategik vazifalar qatorida mamlakat farovonligi va aholining turmush darajasini oshirishni ta'minlashning asosiy omillaridan hisoblangan iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirish orqali yanada kuchaytirish, uning raqobatbardoshligini oshirish, modernizatsiya va diversifikatsiya qilish asosiy o'rin egallaydi.

Kombinat ishlab chiqarayotgan asosiy mahsulotlari qimmatbaho metallar (oltin, kumush) va uran hisoblanadi. Bulardan tashqari kombinatda mahalliy xomashyo asosida turli xil qurilish materiallarini ishlab chiqarish ham tashkil etilgan. Xususan, yuqorida qayd etilgan qimmatbaho metallardan tashqari kombinatda ayni paytda yana sulfat kislotasi, portlovchi moddalar, polivinilxlorid va polietilen quvurlar, suyuq shisha va qora sulfat ishlab chiqarilmoqda. Shuningdek, kombinatda mashinasozlik sanoati, oziq-ovqat, trikotaj mahsulotlari, tibbiy buyumlar va keng iste'mol mollari ishlab chiqaradi. Kombinatning tovar mahsulotlari reestri 332 pozitsiyadan iborat.

Mustaqillik yillarida hukumat tomonidan kombinatni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratildi, texnologik jarayonni modernizatsiya qilish va mavjud ishlab chiqarish quvvatlarini qayta jihozlash bo'yicha bir qancha qarorlar qabul qilindi. Ma'lumki, zamonaviy innovatsion texnologiyalarni joriy etish katta miqdordagi moliyaviy mablag'larni talab qiladi. Shu sababli kombinat rahbariyati har bir yangi loyihani ishlab chiqishda ularni chuqur o'rganadi, sinchkovlik bilan tahlil qiladi va bu jarayonga O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi olimlari, yetakchi loyihalashtirish tashkilotlari va ilmiy-tadqiqot insti- tutlari mutaxasislarini jalb qiladi.

Bugungi kunda kombinatning iqtisodiy va investitsiyaviy faoliyatida amalga oshirilgan islohotlar o'zining ijobiy natijalarini bermoqda. So'nggi o'n yil mobaynida mahsulot ishlab chiqarish hajmining barqaror o'sishi ta'minlandi

va 2023 yilda mahsulot ishlab chiqarish hajmi taqqoslama narxlarda 27 324,1 mlrd. soʻmni tashkil qildi.

Ishlab chiqarishning oʻsish surʼatiga yangi obyektlarni qurish va foydalanishga topshirish, mavjud ishlab chiqarish quvvatlari va qayta ishlash obyektlarini kengaytirish, rekonstruksiya qilish, texnik va texnologik jihatdan qayta jihozlash orqali erishildi. 2014-2023 yillar mobaynida kombinatning investitsiya dasturlari doirasida 3 060,9 mln. doll. miqdorida mablagʻ oʻzlashtirilib, umumiy qiymati 2 051,8 mln. doll. boʻlgan 65 ta loyiha foydalanihga topshirildi.

Kombinat tomonidan yangi turdagi mahsulotlar ishlab chiqarishni oʻzlashtirish boʻyicha samarali ishlarni amalga oshirmoqda va bu mazkur turdagi mahsulotlar importini qisqartirishga imkon bermoqda. Mahsulot ishlab chiqarishni mahalliyashtirish dasturi doirasida soʻnggi 10 yil mobaynida kombinat tomonidan 1 175,1 mlrd. soʻmlik mahsulot ishlab chiqarildi. Birgina 2023 yilning oʻzida mahalliyashtirish dasturi doirasida 83 ta loyiha boʻyicha 135,9 mlrd. soʻmlik, shu jumladan, 14 ta yangi loyiha boʻyicha 7,7 mlrd. soʻmlik mahsulot ishlab chiqarildi. Bundan tashqari, mahalliyashtirish dasturida koʻzda tutilmagan umumiy qiymati 96,2 mlrd. soʻmlik 386 turdan ortiq import oʻrnini bosuvchi mahsulot ishlab chiqarildi.

Manba: “Navoiy KMK” DK asosiy koʻrsatkichlari boʻyicha yillik hisobotlari maʼlumotlari

Tarmoqlararo hamkorlik doirasida mahalliy ishlab chiqaruvchilar bilan hamkorlikda xorijiy uskuna ehtiyot qismlari va butlovchi qismlar mahalliyashtirilmoqda. Ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyalashuvini rivojlantirish va yanada chuqurlashtirish maqsadida Oʻzbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Navoiy boʻlimi bilan hamkorlikda import oʻrnini bosuvchi qator mahsulotlar ishlab chiqarishni oʻzlashtirish boʻyicha ishlar olib borilmoqda.

Boshqaruv hisobi shakllantiradigan ma'lumotlarning ishonchliligi ko'plab omillarga bog'liq: boshqaruv hisobi tizimini yaratish chog'ida korxonaning maqsadlari va ularni amalga oshirish strategiyalari aniqlik bilan inobatga olinganmi; moliyaviy javobgarlik markazlari to'g'ri tanlanganmi; biznes jarayonlarining texnologiyasi korxonaning vaziflariga va boshqaruv hisobining rejalashtirilgan tizimlariga muvofiq keladimi; xarajatlarni taqsimlash tizimi to'g'ri tanlanganmi; ma'lumotlarni yig'ish va budjetni shakllantirish bo'yicha javobgarlik tizimini shakllantirish va gorizontal aloqalar yo'lga qo'yilganmi.

Xulosa

Boshqaruv hisobi tizimini joriy etishda korxonada menejerlari oldida yuqorida ta'kidlangan vazifalardan tashqari yana bir qator masalalar yuzaga keladi: jamoani shakllantirish, munosib mutaxassislarni tanlash, ularni joy-joyiga qo'yish, qayta tayyorlash, ularning malakalarini uzluksiz tarzda oshirib borish zarurati, jamoaning yangiliklarga qarshilik qilishini yengish, kuchli gorizontal aloqalarni o'rnatish va samarali tarzda tashkil qilingan, uzluksiz boshqarish tizimiga o'tish.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdulkarimov I.T. Moliyaviy hisobotni o'qish va tahlil qilish yo'llari. – T.: "Iqtisodiyot va huquq dunyosi", 1999.
2. Akramov E.A. Analiz finansovogo sostoyaniya predpriyatiya. –T.: TIO, 2000.
3. Blank I.A. "Osnovy finansovogo menedjmenta", Kiyev: Nika-Sentr, 1999.
4. Bekmurodov A.Sh., G'afurov O` V, Tuxliyev B.K. Jahon moliyaviy iqtisodiy inqirozi sharoitida O'zbekistonning samarali iqtisodiy siyosati. O'quv qo'llanma. T.: TDIO – 124 b.